

VPRAŠALNIK ZA UČENCE SEDMEGA RAZREDA O STRATEGIJAH BRANJA IN RAZUMEVANJA BESEDIL

Draga učenka, dragi učenec,

prosimo te, da izpolniš vprašalnik. Vsako vprašanje natančno preberi, premisli in nanj odgovori tako, kot piše v navodilu. Če se pri označevanju odgovora zmotiš, prečrtaj ali zbriši napačno oznako in označi nov odgovor.

Če česa ne boš razumel/-a ali ne boš prepričan/-a, kako odgovoriti na neko vprašanje, lahko prosiš za pomoč učitelja.

Ime in priimek (oz. šifra učenca): _____

Šola: _____

Spol (obkroži): M Ž

TVOJE STRATEGIJE BRANJA IN RAZUMEVANJA BESEDIL

Obstaja več pristopov k učenju in razumevanju besedil. Nekateri so bolj uporabni kot drugi, odvisno od bralne naloge. Naslednji dve vprašanji predstavita različni bralni nalogi, ki jima sledi seznam teh pristopov oziroma »strategij«. Zanima nas tvoje mnenje o uporabnosti teh strategij pri različnih bralnih nalogah.

Vsako izmed dveh vprašanj se začne s kratkim opisom določene bralne naloge. Nato je navedenih nekaj možnih bralnih strategij. Razmisli o uporabnosti vsake izmed strategij le v povezavi s predstavljeno bralno nalogo. Nekatere strategije so lahko uporabne pri eni bralni nalogi, pri drugi pa ne.

Vsaki strategiji dodeli oceno od 1 do 4. Ocena 1 pomeni, da se ti strategija sploh ne zdi uporabna pri tej bralni nalogi. Ocena 4 pomeni, da se ti strategija zdi zelo uporabna pri tej bralni nalogi.

Isto oceno lahko uporabiš več kot enkrat, če misliš, da je več strategij podobno uporabnih, vendar v vsaki vrstici označi le en kvadratik.

Spodaj je primer vprašanja, ki ga je izpolnil neki učenec. (V tem primeru gre za igranje namiznega tenisa in ne za branje.)

Vprašalnik za učence sedmega razreda o strategijah branja in razumevanja besedil; uvod, prva in druga bralna naloga: povzeto po spremljevalnih vprašalnikih mednarodne raziskave PISA 2009, priredba Cankar, G., 2013 za projekt *Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja*; besedilo in naloge od 3 do 9: Sandra Mršnik in dr. Nataša Potočnik, Zavod RS za šolstvo

Projekt: Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Primer vprašanja

Naloga: Želiš izboljšati svoje igranje namiznega tenisa, zato da boš lahko zmagal/-a na lokalnem tekmovanju.

Kako ocenjuješ uporabnost naslednjih strategij za izboljšanje svojega igranja namiznega tenisa?

Možna strategija	Ocena			
	Sploh ni uporabna. (1)	(2)	(3)	Zelo je uporabna. (4)
a) Preberem knjigo o tehniki igranja namiznega tenisa.	■ ₁	✗ ₂	■ ₃	■ ₄
b) S prijateljem vadim igranje namiznega tenisa kar se da pogosto.	■ ₁	■ ₂	■ ₃	✗ ₄
c) Vsako jutro delam splošne rekreacijske vaje.	■ ₁	■ ₂	✗ ₃	■ ₄
d) Gledam profesionalne igralce in poskušam ugotoviti, kakšna je njihova tehnika.	■ ₁	■ ₂	✗ ₃	■ ₄

Vprašalnik za učence sedmega razreda o strategijah branja in razumevanja besedil; uvod, prva in druga bralna naloga: povzeto po spremljevalnih vprašalnikih mednarodne raziskave PISA 2009, priredba Cankar, G., 2013 za projekt *Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja*; besedilo in naloge od 3 do 9: Sandra Mršnik in dr. Nataša Potočnik, Zavod RS za šolstvo

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

**1. Bralna naloga: Informacijo v besedilu moraš razumeti in si jo zapomniti.
Kako ocenjuješ uporabnost naslednjih strategij za razumevanje in pomnjenje
besedila?**

Možna strategija	Ocena			
	<i>Sploh ni uporabna.</i>			<i>Zelo je uporabna.</i>
	(1)	(2)	(3)	(4)
a) Osredotočim se na dele besedila, ki jih z lahkoto razumem.	☐	☐	☐	☐
b) Dvakrat hitro preberem besedilo.	☐	☐	☐	☐
c) Po tem ko preberem besedilo, se o njegovi vsebini pogovarjam z drugimi.	☐	☐	☐	☐
d) Podčrtam pomembne dele besedila.	☐	☐	☐	☐
e) S svojimi besedami povzamem besedilo.	☐	☐	☐	☐
f) Besedilo na glas preberem nekemu drugemu.	☐	☐	☐	☐

2. Bralna naloga: Pravkar si prebral/-a dve strani dolgo in precej zahtevno besedilo o spreminjanju vodne gladine jezera v Afriki. Napisati moraš povzetek. Kako ocenjuješ uporabnost naslednjih strategij za pisanje povzetka tega dve strani dolgega besedila?

Možna strategija	Ocena			
	Sploh ni uporabna. (1)	(2)	(3)	Zelo je uporabna. (4)
a) Napišem povzetek. Nato preverim, ali je vsak odstavek vključen v povzetek, ker mora biti vključena vsebina vsakega odstavka.	☐	☐	☐	☐
b) Pravilno poskušam prepisati čim več stavkov.	☐	☐	☐	☐
c) Preden napišem povzetek, čim večkrat preberem besedilo.	☐	☐	☐	☐
d) Natančno preverim, ali so v povzetku predstavljena najpomembnejša dejstva.	☐	☐	☐	☐
e) Preberem besedilo in podčrtam najpomembnejše stavke. Nato jih s svojimi besedami napišem kot povzetek.	☐	☐	☐	☐

Kaj naj bi vedeli o energiji?

Vse dogajanje je povezano s spreminjanjem energije. Že grški filozofi, recimo Heraklit, so se zavedali, da »vse teče«, reke tečejo, vreme se spreminja, živa bitja rastejo in se razvijajo, se premikajo, admirajo. Pri vseh teh spremembah je soudeležena energija.

Beseda energija izvira iz grščine, njen prvotni pomen pa je delo, delovanje, udejstvovanje. O energiji veliko govorimo. Vemo, da Zemlja dobi energijo od Sonca – to so vedeli že naši davni predniki, ki so častili Sonce. Vemo, da jo potrebujemo za rast in življenje, za ogrevanje, kuhanje, stroje, prevažanja in podobno. Poleg tega pa s to besedo poimenujemo tudi najrazličnejše druge pojme. Če je kdo živahen, pravimo, da ima veliko energije. Pogosto rečemo, da kdo izžareva pozitivno ali negativno energijo. Beseda energija ima torej v vsakdanjem življenju veliko pomenov. Kadar tako besedo uporabimo za poimenovanje naravoslovnega pojma, imamo težave, ker moramo njen pomen zožiti. Tu bomo govorili o energiji, kot jo pojmujejo v naravoslovju.

Energija je v naravoslovju merljiva količina, se pravi, da so merske enote zanjo natančno določene in da merjenje ni odvisno od tistega, ki meri. Enota za energijo je joule (J).

Pri vsakem dogajanju v naravi velja zelo preprosto pravilo: če telo dobi energijo iz okolja, se njegova energija poveča, če jo odda v okolje, se mu energija zmanjša. Energija se ohranja: energija ne nastane iz nič in se ne uniči. Temu pravimo zakon o ohranitvi energije.

(Seta Oblak, Naravoslovna solnica, letnik 11, št. 2.)

Energijske zgodbe

Vprašalnik za učence sedmega razreda o strategijah branja in razumevanja besedil; uvod, prva in druga bralna naloga: povzeto po spremljevalnih vprašalnikih mednarodne raziskave PISA 2009, priredba Cankar, G., 2013 za projekt *Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja*; besedilo in naloge od 3 do 9: Sandra Mršnik in dr. Nataša Potočnik, Zavod RS za šolstvo

3. naloga

Katere informacije o energiji izvemo iz izhodiščnega besedila?

Če je trditev pravilna, na črtico napiši P, če ni pravilna, napiši N.

- ___ O spreminjanju energije je razmišljal že grški filozof Heraklit.
- ___ Pojem energija ima v naravoslovju več različnih pomenov.
- ___ Enota za energijo je joule (J).
- ___ Zakon o ohranitvi energije nas med drugim uči, da se energija ne uniči.
- ___ Energija prihaja na Zemljo s sončno svetlobo.

4. naloga

Odgovori s pomočjo podatkov iz besedila.

Navedi prvotni pomen besede energija.

Od kod dobi Zemlja energijo?

Kako je v besedilu pojasnjen zakon o ohranitvi energije?

5. naloga

Namen besedila je bralce obvestiti:

- a) o pomenu besede energija.
- a) o različnih pojmovanju energije v vsakdanjem življenju.
- b) kako so naši predniki častili Sonce.
- c) o zakonu o ohranitvi energije.

6. naloga

Za tretji in zadnji odstavek napiši najprimernejši naslov.

tretji odstavek _____

zadnji odstavek _____

Projekt: Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

7. naloga

Energija je merljiva količina. Navedi še en primer merljive količine. _____

8. naloga

Primerjaj razumevanje (pojmovanje) energije v vsakdanjem življenju in pojmovanje energije v naravoslovju. Zapiši svoje ugotovitve.

9. naloga

V besedilu izvemo, da Zemlja dobiva energijo od Sonca in da se energija spreminja. Ali to pomeni, da je za rast, razvoj in delovanje našega telesa dovolj že vsakodnevno sončenje? Utemelji svoj odgovor.

Vprašalnik za učence sedmega razreda o strategijah branja in razumevanja besedil; uvod, prva in druga bralna naloga: povzeto po spremljevalnih vprašalnikih mednarodne raziskave PISA 2009, priredba Cankar, G., 2013 za projekt *Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja*; besedilo in naloge od 3 do 9: Sandra Mršnik in dr. Nataša Potočnik, Zavod RS za šolstvo

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Opis instrumenta

Vprašalnik za učence sedmega razreda o strategijah branja in razumevanja besedil je sestavljen iz dveh delov. S prvim delom, ki ga je dr. Gašper Cankar z Državnega izpitnega centra povzel po spremljevalnih vprašalnikih mednarodne raziskave PISA 2009, zberemo informacije o tem, katere bralne učne strategije učenci prepoznavajo kot koristne pri reševanju posameznih bralnih nalog (razumevanje, pomnjenje, povzemanje). Učenci za vsako ponujeno strategijo izberejo stopnjo uporabnosti (od 1 do 4), tako ugotovimo, katere strategije najpogosteje uporabljajo.

V drugem delu, katerega avtorici sta Sandra Mršnik in dr. Nataša Potočnik, pa ugotavljamo, kako poglobljeno učenci razumejo avtentično neumetnostno besedilo (iz Naravoslovne solnice). V ta namen jim zastavljamo vprašanja prve, druge in tretje ravni razumevanja (po S. Pečjak).

1. raven – razumevanje besed, ki se pojavijo v besedilu. Vprašanja po branju zahtevajo reprodukcijo ali prepoznavanje določenih prebranih ali naučenih vsebin. Ne zahtevajo zahtevnih miselnih procesov, gre za (skoraj) dobesedno obnovitev podatkov (npr. Kdo, kdaj, kateri, koliko, kaj je to ...); 2. raven – interpretativno razumevanje ali razumevanje s sklepanjem, bralec dojame bistvo sporočila/besedila, povezanost med deli besedila, sklepa/presoja na podlagi podatkov. Obnovi po svojih besedah, izlušči rdečo nit/temo, nadaljuje začetno misel/temo, predlaga rešitve, napove posledice; 3. raven – kritično in ustvarjalno ali uporabno razumevanje – učenec zna pridobljeno znanje uporabiti, torej je sposoben miselne vzorce, grafe, preglednice prevesti v besedilo, podatke uporabiti v drugih besedilih ali situacijah, analizirati besedilo, preoblikovati daljše besedilo v krajše ... Vprašanja so usmerjena v uporabo pridobljenega znanja v novih primerih (Pečjak, Gradišar, 2012).

Naloge so sestavljene tako, da prvi dve preverjata prvo raven razumevanja, naslednje tri drugo raven, zadnji dve nalogi pa tretjo raven razumevanja. V skladu s tem so točkovane naloge, število možnih točk je 21.